

Remissyttrande

Diarienummer: LI2024/02222

den 26 mars 2025

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Landsbygdsavdelningen, enheten för jordbruk och livsmedelsföretagande

li.remissvar@regeringskansliet.se

li.il@regeringskansliet.se

Yttrande över SOU Juridiska personers förvärv av lantbruksegendom genom testamente (SOU 2024:73)

Sveriges Jordägareförbund (härefter Förbundet) har inbjudits att yttra sig över betänkandet SOU Juridiska personers förvärv av lantbruksegendom genom testamente (SOU 2024:73), diarienummer: LI2024/02222 och önskar framföra följande ståndpunkter.

Särskilda synpunkter

- Förbundet avstyrker utredningens huvudförslag att jordförvärvslagen (1979:230) ändras så att juridiska personers förvärv av lantbruksegendom genom testamente omfattas av förvärvsprövning.
- Förbundet avstyrker därmed utredningens övriga förslag om ändringar i jordförvärvslagen (1979:230) vid juridiska personers förvärv av lantbruksegendom genom testamente.
- Förbundet anser att utredningen saknar en grundlig behovsanalys som redovisar och bekräftar behovet av en lagändring enligt gällande krav om nödvändighet och proportionalitet vid inskränkningar i testationsfriheten.
- Testamente är en fysisk persons yttersta vilja och har därför en juridisk särställning. Utredningens förslaget begränsar enskildas rådighet över egendom och inskränker och försvagar äganderätten.
- Förbundet föreslår att Lantmäteriet får i uppdrag att löpande följa utvecklingen av juridiska personers förvärv av lantbruksegendom genom testamente och redovisa dessa till regeringen.

Utvecklade synpunkter

Bristfällig behovsanalys

Det är tillåtet för stater att inskränka testationsfriheten genom lagstiftning men inskränkningen ska vara både nödvändig och proportionell.

Utredningen har i sin behovsanalys sammanställt vad som framkommit kring frågan i media samt genom intervjuer med fastighetsmäklare, rådgivningsföretag och branschaktörer. Mot bakgrund av den informationen gör utredningen bedömningen att det numera finns ett ökat intresse att testamentera lantbruksegendom till juridisk person och drar slutsatsen att detta på sikt, om lagen inte ändras, kommer att leda till att ägarbalansen av lantbruksegendom mellan fysisk och juridisk person påverkas.

Förbundets bedömning är att utredningens behovsanalys är mycket bristfällig. Framställt behov är inte faktabaserat och kan inte ligga till grund för omfattande inskränkningar i enskildas testationsfrihet, äganderätt samt förfoganderätt.

Behovsutredningen saknar inhämtning av underlag och behov från jurister och andra aktörer som utformar och genomför bouppteckningar, testamenten och arvskiften och har faktisk kompetens om omfattning, behov och konsekvenser av de förslag som utredningen föreslår.

Likaså saknas utdrag samt analys av hur förekommande det är att lantbruksegendomar förvärvas genom testamente genom utdrag av lagfarter i Lantmäteriet fastighetsregistret. I samtliga lagfartsärenden anges förvärvets fång där det framgår hur många förvärv som årligen görs genom testamente.

Det är även möjligt att gå igenom de bouppteckningar som registreras hos Skatteverket och där se hur många av de avlinda som innehar lantbruksegendom och hur många av dem som testamenterat egendomen till en juridisk person. Både fastigheten samt testamentet måste finnas med i alla registrerade bouppteckningar om det finns sådant.

Med bakgrund av utredningens mycket bristfälliga behovsanalys anser Förbundet att utredningen inte tillräckligt påvisat behovet om ändring i jordförvärvslagen och därmed om statens inskränkning av testationsfriheten är nödvändig och proportionell.

Bristfällig konsekvensanalys

Förbundet anser att konsekvensutredningen är bristfällig och inte omfattar eller analyserar förslagets behov och samtliga syften avseende om lagändringen tex leder till minskad sysselsättning på landsbygden eller försvårar och begränsar brukandet av jord och skog.

Förslagets syfte och dess konsekvens hade behövt tydliggöras för att kunna göra en godtagbar bedömning.

Med anledning av bristfälligt underlag och avsaknad av resonemang om förslagets syfte och konsekvenser anser Förbundet att konsekvensutredningen sammantaget inte uppfyller kraven enligt förordning om konsekvensutredning vid regelgivning (2007:1244).

Sveriges Jordägareförbunds uppfattning om behov av lagändring

Behovet av förslagen ändring i jordförvärvslagen finns inte i egentlig mening eftersom mycket få använder sig av denna möjlighet för att kringgå jordförvärvslagen. Förbundet har god kännedom om bakgrunden till utredningens uppkomst, men anser att det handlar om ett enskilt och specifikt ärende, som inte motiverar lagändringar.

Viljan att kunna genomföra ett planerat generationsskifte under sin livstid, både för sig själv och efterlevandes planering, men även företagsmässigt och skattemässigt är betydligt starkare än viljan att få in egendomen i ett bolag.

Genom testamentering kan inte tidpunkten för ägarskiftet styras vilket medför stora risker för den enskilde samt förvaltning av egendomen.

Förbundet anser dock att det är av högsta vikt att löpande följa utvecklingen av frågan och nyttjandet av juridiska personers förvärv av lantbruksegendom genom testamente i de fall att omfattningen ökar att det riskerar påtaglig skada utifrån jordförvärvslagens syften. Förbundet föreslår därför att Lantmäteriet får i uppdrag att löpande följa utvecklingen av juridiska personers förvärv av lantbruksegendom genom testamente och redovisa till regeringen.

Begränsar den enskildes sista önskan

Testamente är den enskildes yttersta vilja och har därför alltid juridiskt haft en särskild ställning. Det är inte en tillfällighet att det fånet har varit undantaget förvärvsreglerna.

Utredningens förslag medför att lagstiftaren fråntar den enskildes önskan och rätt att testamentera sin egendom till ideella organisationer, akademier och liknande aktörer. Det finns åtskilliga organisationer och akademier som erhåller lantbruksegendomar i arv.

Förslaget medför att den enskildes egendom tillfaller legala släktingar som ägaren inte vill ska ärva eller Allmänna arvsfonden.

Det kan inte vara lagstiftarens mening att tvinga någon att testamentera eller genom arv ge bort sin egendom till någon som man inte vill ska ha egendomen. Går utredningens förslag igenom blir det verklighet för de som saknar naturliga arvingar och önskar ge sin egendom till en organisation, akademi eller liknande.

Gunnar Palme
Ordförande

Anders Grahn
Generalsekreterare

Sveriges Jordägareförbund representerar större privata markegendomarna i Sverige. Förbundets medlemmar skapar nytta för människor och miljö genom ett långsiktigt förvaltande av förnyelsebara naturresurser. Vi erbjuder ett helhetsperspektiv på modernt landsbygdsföretagande eftersom våra medlemmar bedriver jordbruk, skogsbruk och energiproduktion i större skala på samma fastighet. Genom stärkt landsbygdsföretagande och äganderätt vill vi utveckla näringslivet på den svenska landsbygden.